

Iz vsega tega je posneti, da društvo „Donau“, katero slovi kot zavarovalen zavod prve vrste, trdno stoji in svoje dobro ime po polnem zasluži. Zato obračamo pozornost svojih rojakov na to društvo in je prav toplo priporočamo, zlasti čast. duhovščini. Glavni agent njen v Ljubljani je g. Peter Graselli.

## Slovensko slovstvo.

\* *Pesmi*. Zložil Ljbor val Búren. — Mala osmerka, 32 strani. Tisk Mehistoristov na Dunaji. Založil M. Stergár. I. snopič. Cena 20 krajc., jedino proti poštnem povzetji; iziti ima še najmanj 11 takih snopičev pri izdatelju in založniku: Wien, Karolinen-gasse Nr. 28, II. St., Th. 23.

Nam Slovenom se vedno še hudo godí. Dozdaj še nismo prišli do svoje svrhe, do današnjega dne še ne dosegli vseh svojih pravic, katere bi morali imeti. Ako se hoče dvigniti kak narod od tal, priboriti si mora najprej politično samostojnost: potlej so prosti duhovi in naobraženosti je odprto „široko polje“. Naši govorniki in pesniki, prošinjani od pravega domoljuba, so na političnem in literarnem polju pozdigovali svoje glasove, da smo in hočemo biti, in nepravilni bi do samega sebe bili, ako bi rekli, da nismo dosegli še ničesa. Vže se mora računati z nami kot z važnim faktorjem; užé gledajo, da si malo od stra í še, na nas ini narodi in ljudska zavest se probuja od dneva do dne. Slava dakle vsem možem, ki razširjajo med ljudstvom pojme naobraženosti! Slovén hrani v srci svojem hvaležen spomin nekateremu naših velikanov in pozni zarod bode častil vredne naše sovremenike, kateri so mu prijatelji, a prijatelji v istini.

Gospod Ljbor val Búren (Matej Stergar) je iskren domoljub, kakor kaže v 1. snopiču svojih pesmi, katerim je patrijotizem glavni predmet. To je lepo in hvalevredno. Vsak Sloven naj bi gojil iskreno domoljubje v svojih prsih in je javil ali z dejanjem, ali z besedo, živo ali pisano. Velike važnosti za vsakdanje življenje je proza, in kolike pomembe je poezija v kulturni zgodovini narodov, vé vsak izobraženec. Častit in slaven je posel pesnikov, ako ga on prav izpoznava in vestno izpolnjuje. Naše poezije vrt so trudoljubivo in vspešno obdelávali: Vodnik, Prešerin, Koseski, Levstik, Valjavec, Umek, Vilhar, Cegnar, Jenko, Boris Miran, Lujiza Pesjakova, Fr. Cimperman in mnogo drugih, zato v sedanjem času ni več tako težavno, pisati dobrih granesov, kakor nekdej. Zato pa sme in mora dandanes tudi kritika ostrejša biti.

Radi bi od konca do kraja pohvalili Ljbor val Búrnove pesmi, a tega ne moremo. On nam prerad za svoje blagó ponuja, kar ni njegovo. Tako, na priliko, na str. 14 poje:

Z domačih krajev pridem sem,  
Otožen, tih sem, koder grém;  
Kadí se dol, kadé goré —  
Izdih pa vedno vpraša: kje?

To je po vse paralela „Popotnik pridem čez goró itd.“ (ki pa tudi ni original).

Na str. 15.:

Slava je pod križem stala,  
Milo — žalostno — jokala,  
Kjer je trpel njeni sin itd.

Paralela, malo da ne parodija krasne pesmi:  
„Stabat mater dolorosa itd.“

Sicer se oglašajo mnogokrat reminiscencije raznih patrijotičnih pesmi. Tudi L. val Búren o literarni naobraženosti Slovenov preskromno misli, ker se

drzne, nemško „Wacht am Rhein“ obelodaniti za svojo idejo. Dokaz na str. 28. v pesmi: „Na Kosove polje!“

Kot mečev žvenk, valovja lom,  
Se čuje klic, kot bližnji grom:  
Kedór ima ime možá,  
Naj gré, da brani moja tla itd.

Nemški original:

Es braust ein Ruf wie Donnerhall,  
Wie Schwertgeklirr und Wogenprall itd.

Mnogo bi še imeli opomniti, a bodi naj to dovolj. Ko izidó še drugi objavljeni snopiči in nam g. pesnik podá boljših proizvodov svoje muze, radi jih hočemo pohvaliti. Prvi snopič ne zadostuje tirjatvam današnje ostreje kritike.

J. Charpentier.

## Naši dopisi.

Iz Maribora 1. okt. (*Spominek slavnemu Slomšek*), nepozabljivemu našemu knezoškofu, kdo ga bode delal, je zdaj določeno. Znani umetnik g. Zajic je prišel včeraj iz Ljubljane in na razsojo seboj prinesel, kakor mu je po preč. kanoniku Glazerji naročeno bilo, po 3 različnih slikah izdelane, v gips vlite glave Slomšekove. Že pred je gosp. dr. Jan. Bleiweis, ki je naprošen bil vpljivati na gosp. Zajca, da se nemudoma loti svojega posla, gosp. kanoniku pisal, da je videl Zajčevo delo tako osnovano, da utegne zadostevati vsem tehničnim zahtevam in da obraz neprecenljivega Slomška je po njegovih mislih živemu ves podoben. In potrjeno smo po ogledanih 3 podobah našli to obljubo. Zajic, čegar slika ranjega škofa Wolfa v stolni cerkvi Ljubljanski pričuje odličnega mojstra, nam bo tudi Slomšekov spominek izvrstno stvaril. Gospodje dotičnega odbora so tedaj enoglasno sklenili, naj Zajic začne delo in nemudoma si naroči marmor Kararaski. Ves spominek bo stal 4500 gold. Ni zdaj nobene dvombe več, da neumrli naš Slomšek kmalu dobí svojih zaslug za narod slovenski vreden spominek in, kar nas poleg tega tudi še posebno veseli, je to, da bode delo „domačega uma in dlana.“

V Gorici 1. okt. — Smrt majorja Lanjus-a (23. dne u. m.), o kateri sem v zadnjem dopisu rekel, da je bila nasledek roparskega napada, je še zmiraj skrivnostna. Autopsija kaže, da je imel zlomljenih 5 reber na levi strani, razbito čepino na tamen in zlomljeno kost od (desnega) očesa do ušesa; dalje potolčeno roko za pestjo. Sodi se, da ga je kak voz butnil ob tla; hudoben napad in umor zdaj tajé. — Ker imamo že se smrtjo opraviti, naj naznam, da je v Benetkah ponoči od 28.—29. septembra umrl g. dr. Franc Ks. Foytzik, ki je bil za deželnim šolskim nadzornikom g. Šolarjem nekaj let na tukajšnjem gimnaziji profesor. Bil je ta mož jako učen, izvrsten staroklas. filolog, znal je pa tudi še 6 novih jezikov. Predno je prišel v Gorico, bil je profesor in dekan vseučilišča Padovanskega in še prej gimn. profesor v Kopru in Trstu (kjer je bil dober prijatelj našemu Koseski-mu. Bolehal je že v Gorici in zgubil tudi skoraj popolnoma vid; l. 1875. se je podal v Benetke, kjer je živel pri prijatelju g. Al. Ebert-u. Učiteljsko kariero je začel pri Jezuitih v Galiciji kot ud tega reda, iz katerega je pa pozneje izstopil. Rodil se je v Tešinu v Šleziji 17. januarija leta 1812. Rajniki je bil odločen katoličan in opiral svojo katoliško vero na trdno podlago bogoslovskih, modroslovskih in vsakoršnih vednosti. Njegovi učenci vedó, kak duh veje iz učitelja izobraženega tako, kakor je bil F. — Svojo lepo knjižnico je zapustil tukajšnjemu centralnemu bogoslovskemu semenišču. Žal nam je, da njegovo truplo ne počiva v naši zemlji; ali spomin

njegov ostane na veke med nami. — 28. dne u. m. spet ni bilo razpustne seje društev „Gorica“ in „Soča“, pač pa je „Sloga“ zborovala in ves svoj dnevni red obravnavala. Udov poslednjega društva se je seje vdeležilo kakih 30–40. Da se udje starih 2 društev ne marajo vdeležiti pogrebne seje, je naravno; nikdo ni rad pogrebnik svojih rajncih. Po časnikih gré zdaj novica, da „društvi („G.“ in „S.“) ste se razdružili.“ Te besede moramo „cum grano“ salis čitati. Da ste društvi mrtvi — to je gotovo; ali o tem, kako da je zlasti eno teh dveh društev živelo in umrlo, dalo bi se veliko pisati, in to, kar bi se pisalo, dalo bi bistroumnim pravnikom veliko opraviti. Jez — držeč se gesla „de mortuis nil nisi bene“ — sem spravil vse te zadeve v svojo „torbico“; — prav na dno sem jih stlačil. — A propos — „torbica“! Veste li — drage „Novice“ — da se nekateri ljudje moje „torbice“ bojé? In — kar je prav čudno — tudi taki so se je bali, o katerih Schiller poje: „Wo man singt, da lass dich fröhlich nieder....“ Če se nam ni treba pevca bati — k čemu bi se pevec koga bal? Ne, ne — moja torbica ne straši nedolžnih ljudi — pač pa utegne biti — „unter Umständen“ — tul in pšica — zlobnim, kakoršnih pa med nami — že davno več ni(?!). — Volitve za deželni zbor zanimajo do sedaj samo — kandidate, katerih je — očitnih ali skrivnih — veliko več, ko jih potrebujemo. Ali se ljudstvo kaj vname za stvar, ki še senca večni nekdanjega deželnega zbora, bodemo videli v kratkem. „Eri Diáu“ mora postati še krepkejši. Sicer pa menijo mnogi, da samo časniški „Eri Diáu“ ne bo zadostoval. „Vsak glas ne seže v deveto vas“ — pravi pregovor.

Iz Celja 3. okt. — Frice Brandstetter je bil 29. dne t. m. po 7dnevni obravnavi obsojen na 5 let teške ječe in na en dan posta vsak mesec. Dr. Holcinger iz Gradca je imel nalog zamurca zagovarjati, a ni ga mogel umiti, kajti državni pravdnik je dokazal 289.962 gold. goljufivo ponarejenih menjic in 18000 gld. lastnim otrokom vkradenega denarja. Ni ga človeka, ki bi se drznil grozovitega goljufa javno zagovarjati. In ta človek je res ves čas liberalne ère vsem nemčurjem veljal za izveličarja, vsem ustavovercem za živ evangelj! Z goljufijami in s kupljenimi glasovi (kar so pri sodnji zaslišane priče objavile) je bil voljen za deželnega in državnega poslanca! Nemčurski listi — molčijo na moraličnem grobu Fricetovem, ki so ga 10 let v zvezde kovali. Frice, v zavesti svoje „ritterlicheite“ ne brani v ječo iti, a pritožil se je neki na višo sodnijo zoper predolgi čas kazni. Lejte no!

Iz Stare Loke, 2. okt. —. — Kakor se nevesta olišpa in kinča, ko pričakuje ljubljenežega ženina svojega, tako se je olepšala naša „mati fara“ prečastitemu kanoniku in deželnemu poslansu gosp. Frančišku Kramarju na čast, ki so včeraj po preteku 50 let tukaj obhajali svojo „zlatomašo“. Že slovesni sprejem in častni sprevod od kolodvora v Loko v soboto kazal je očitno navdušenost ljudstva za možá, ki je tu 21 let pastiroval in mnogo nevenljivih spominkov spoštovanja in ljubezni si postavil; zjutraj v nedeljo pa je naznanil strel možnarjev prevesele dan cerkvene svečanosti. Pri marsikaterih prilikah vidili smo že hiše božje olepotičene, tako pa, kakor danes Starološke zunaj in znotraj in še pozno do noči, še nikoli. Jako dobra misel bila je ta, da med maji, prepreženi z venci, visele so bile tablice krog in krog cerkve, na katerih so se brale črtice iz duhovnega življenja preblagega zlatomašnika. Kako srčno spoštovan je on pri duhovščini, pričala sta darova, ki mu ju je poklonila v spomin in pa presrečna govora, s katerima sta mu ja izročila Starološki dekan gosp. Kožuh in pa častni kanonik in profesor dr. Čebašek. Izvrsten na

vsako stran je bil med mašo, ki so jo zlatomašnik s krepkim glasom peli, govor stolnega dekana Ljublj. gosp. Zupana, ki je mnogokrat do solz ganil ljudstvo (med njim je bil tudi g. L. Robič, ki je po željah mnogih narodnih deželnih poslancev v njih imenu se vdeležil slovesnosti), ki ga je toliko privrelo, da je velikanska cerkev komaj prostor imela za vse. — Po dovršeni cerkveni slovesnosti, ki je trajala od 9. do 12. ure, je bil v farovžu pri g. dekanu vesel obed, pri katerem se je napitnica vrstila za napitnico in telegram za telegramom zahajal čestitat gosp. zlatomašniku, med drugimi od grofa Barbota in dr. Semena iz Št. Ruperta, od prošta Vilfana v imenu kapitola Novomeškega, od gosp. Potočnika v imenu narodnih Ljubljanskih mestnih odborikov itd. Popoldne pa je prišel gosp. Andrej Praprotnik, ki je bil v prvo svojo učiteljsko službo od g. zlatomašnika, tadanjega nadzornika Loške šole, vmeščen, in pa dr. Jan. Bleiweis, ki vkljub mršavemu vremenu — kakor je v svoji zdravici rekel — se ni mogel zdržati, da ne bi bil osebno došel čestitat svojemu premilemu prijatelju in večletnemu sodelavcu na političnem polji, o katerem se po pravici more reči, da „hrast se omaje in hrib, značajnosti krepost njegova pa ne gane.“ Gromoviti pravo-klici so pritrdili, da je govornik resnico govoril. Pravo je pa tudi g. stolni dekan Zupan v očigled današnje slovesnosti govoril, rekši, dokler bo narod slovenski tako spoštoval in ljubil duhovščino svojo, kakor smo danes videli, ni se bati za katoliško vero. Se ve da liberalcev ni blizo h takim shodom, da bi videli, da je jedro našega naroda še zdravo in neokuženo od strupenega brezverstva.

Iz Ljubljane. — (Odbor družbe kmetijske) je v svoji mesečni seji 1. dne t. m. med drugim sklenil sledeče reči: Od 200 gld., ki so iz državne subvencije za letošnje leto še ostali, je proti temu, ako tudi zastopnika c. k. deželne vlade in deželnega odbora temu pritrdita, odbor sklenil: 100 gld. podeliti Bohinjsko-Bistriški, 100 gld. pa Belopoljski sirarski družbi. — Poročilo viteza Gutmansthal-a o vinski razstavi Mariborski je bilo z veseljem naznanje vzeto, ker je bilo iz njega razvidno, da Kranjska vina so bila počastena z dvema srebrnima državnima medalijama, pa so tudi kupca našla celó v vnanje dežele (v Bogdan-Hof v Galicijo itd.) posebno zato, ker so za napravo šampanjca jako pripravna spoznana bila. Odbor je zato enoglasno sklenil: gosp. vitezu Gutmansthalu, gosp. Ogulinu, gosp. Dolencu, gosp. Permetu in gosp. Vrtačiču zahvalna pisma poslati za njihovo požrtovalno in vspešno delovanje, da so Dolenska in Vipavska naša vina častno preskušnjo prestala v toliki konkurenciji z vini vseh Avstrijskih dežel ter so na dober glas prišla zunaj dežele. Uporniki Metliški naj bi si to zapomnili! — Prošnikoma iz Jarš in Iške Loke za pomoč v njunih nadlogah odbor ni mogel, kakor bi rad, podeliti denarne nobene podpore, ker nima nikakoršnega zaklada za to.

— (Iz seje deželnega odbora 30. septembra.) Deželni odbor je pritrdil, da se učiteljska služba v Št. Vidu pri Cerknici dá učitelju Francu Klinarju in da se nadučitelj Franc Papa in drugi učitelj Janez Dovar na 4razredni ljudski šoli v Kočevji definitivno potrdita, ter da se drugemu učitelju na ljudski šoli v Št. Rupertu 400 gold. plače na leto daje. — Na predlog deželnega šolskega sveta je deželni odbor pritrdil, da se eni učiteljski vdovi penzija poviša od 50 gold. na 100 gold., in da se neki drugi učiteljski vdovi dovoli 60 gold. letne miloščine in njenim otrokom po 15 gold. podpore za odgojo.

— (Obravnave občnega zbora banke „Slovenije“ naš današnji list razpravlja na drugem mestu; tu se nam le

potrebno zdi delničarje opozoriti, da hitijo po sklepu odborov z vplačanjem in se tako ognejo neubranljivi tožbi, s katero si le sami sebi škodujejo, dovršitev likvidacije pa zadržujejo.

— (*Novo dobrodelno napravo*), ki je dosihmal v Ljubljani nismo še imeli, je družba sv. Vincencija odprla z lepo slovesnostjo 24. dne u. m.; ta naprava se imenuje „zavetišče za uboge dečke“. Blagi namen njen je: pospeševati šolske namene, doseči redno obiskovanje šole tudi ondi, kjer se to vsled revščine in pomanjkanja navadno ne zgodi, ter skrbeti za potrebni poduk zanemarnjenih otrok. Dozdaj je sprejetih 17 taci fantov v skrb družbe sv. Vincencija; kakor hitro od dobrotnikov družba dobi še več podpore, vzela jih bo potem tudi več pod svoje zavetje.

— (*V spomin rojstne stoletnice škofa Mateja Ravnikarja*), slavnega pisatelja slovenskega, se je na Vačah vršila 20. dne u. m. lepa slovesnost, katere se je vdeležilo mnogo duhovnov in obilo ljudstva.

## Razglas Kranjskim živinorejcem zarad prodaje goved.

14. dne tega meseca dopoldne ob 9. uri je  
v Ljubljani,

18. dne (na sv. Lukeža dan) dopoldne ob 9.  
uri pa v Kranji

prodaja iz državne subvencije nakupljenih goved (junic, krav in bikov) po očitni dražbi, in sicer se bode

v Ljubljani prodajala siva (Štajarska) živina na dvorišču gostilnice „zum bairischen Hof“ na Dunajski cesti blizu železnice,

v Kranji pa rdeča (Koroška) živina „na gmajni“ pod mestom.

Ta plemenska živina se na prodaj na polovico tiste cene, za katero jo družba kmet. kupi in se prodá tistemu, ki največ za njo dá proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj 2 leti v naši deželi za pleme obdrži, zato se ne prodá nobenemu tujcu, ki bi jo iz dežele peljal.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske  
v Ljubljani 1. oktobra 1876.

## Novičar iz domačih in tujih dežel.

*Iz Dunaja.* — 26. dne u. m. je general Sumarokov le-sem prišel z lastnoročnim pismom Ruskega cara Aleksandra do cesarja našega, 1. dne t. m. pa je odpotoval v Livadijo na Rusko nazaj z lastnoročnim odgovorom našega cesarja. Ves svet si s strahom glavo ubija, kaj neki je o Turških zadevah car Ruski lastnoročno pisal cesarju Avstrijskemu? Vladni listi govore, pa po znani navadi nič ne povedó; nevladni časniki pa pravijo, da Ruski cesar v tem pismu piše, da želi mir in prijateljstvo z Avstrijo, al Ruski narod ne dopušča mu več gledati, da Turčija dère slovanske narode; reforme, katere Turčija že več decenij obeča, a nikdar jih ne izpolne, morajo se staviti pod gotovo garancijo, gotova garancija pa obstoji edino v tem, da Bosni, Hercegovini in Bulgariji se dá autonomija (samouprava), katera pa se mora izvesti pod skupno okupacijo Rusije in Avstrije. Na to skupno delovanje vabi v navedenem pismu car Aleksander cesarja Franc Jožefa. — Po takem je neki to

zadnja beseda Rusije do Avstrije in grof Andrassy mora zdaj odločiti se, kako in kaj; — vednega cincanja mora biti konec! Grof Andrassy se je izprva posmehoval ustanku v Turčiji, kateremu so namesti davka zajete ovce dale prvi povod. In kje smo zdaj? Pri pismu cara Aleksandra! — Boj Srbije in Črnogore srečno napreduje, — al vse te bitke zdaj nimajo tolikega pomena, kakor ga ima — pismo cara Ruskega.

— Državni zbor je sklican na 19. dan t. m. Za prvo obravnavo svojo dobi državni proračun za leto 1877.

— Vlada Laška je z dopisom od 12. dne u. m. na vlado Avstrijsko zopet dovolila, da se goveda, kože itd. zopet smejo iz Avstrije in Ogerske vpeljevati v Laško državo.

*Štajarsko.* — Radgonski notar dr. Ziervogel je 64 strank ogoljufal za 22.650 gold. in se pri sodnji v Gradcu zagovarjal s tem, da je moral za mnoge svoje nezakonske otroke skrbeti in da je kot notar imel malo zaslužka. To mu bo težko kdo veroval; notarji imajo povsod precej dela in zaslužka! Dobil je 6 mesecev težke ječe.

*Hrvaško.* Iz Zagreba. — Svečanost Zvonimirova je — odložena.

*Ogersko.* Iz Budapešta. — Zbor se je zopet začel 28. dne u. m. Prvi stvari, o katerih se je govorilo, pa nič še sklenilo, bile ste: zapor dr. Miletiča, ki je obdolžen velike izdaje, in pa nova pogodba z Avstrijo. O obojem bode boj vihar.

*Grško.* Iz Atén. — Čedalje več je navdušenosti za to, da tudi Grška država se ustavi Turčiji.

*Angleška* vlada je baje zaupno na Dunaj poročala, da bi se ona ustavljala okupaciji Bosne, Hercegovine in Bulgarije.

*Iz Francoskega.* — V Parizu je nedavno nagle smrti umrl Amerikanec Philippe po imenu, ki je zapustil 400 milijonov, katere si je pridobil v kupčiji s petrolejem.

*Iz Amerike.* — Sirarskih fabrik v Ney-Yorko v severni Ameriki je zdaj okoli 1000, katere 80 milijonov funtov sira leto in dan naredijo iz mleka od 250.000 krav. V vsi severni Ameriki naredijo na leto 250 milijonov funtov sira, katerega 96 milijonov funtov iz dežele drodajo.

**Listnica vredništva.** Gosp. A. R. v Pl: Tudi mi nismo prejeli več kot 3—4 liste, ne vemo pa, kaj je z listom.

## Žitna cena

v Ljubljani 30. septembra 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 77. — banaška 9 fl. 76. — turšice 5 fl. 80. soršice 6 fl. 77. — rži 6 fl. 40. — ječmena 4 fl. 70. — prosa 4 fl. 70. — ajde 6 fl. 50. — ovsa 3 fl. 25. — Krompir 3 fl. 90 kr. 100 kilogramov.

## Kursi na Dunaji 2. oktobra.

5% metaliki 66 fl. 70 kr. Ažijo srebra 102 fl. — kr.  
Narodno posojilo 66 fl. 70 kr. Napolendori 9 fl. 85 kr.

## Loterijske srečke:

|           |   |                 |     |     |     |     |     |
|-----------|---|-----------------|-----|-----|-----|-----|-----|
| v Gradcu  | } | 30. sept. 1876: | 56. | 84. | 18. | 49. | 34. |
| na Dunaji |   |                 | 33. | 20. | 72. | 16. | 6.  |

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 12. oktobra.